

DOI 10.52260/2304-7216.2024.4(57).29

ӨОЖ 338:26

FTAMP 06.71.45

А.А. Сактаева*, э.ғ.к., қауымд. профессор

А.А. Апышева, э.ғ.к., қауымд. профессор

М.А. Ордабаева, PhD, қауымд. профессор

А. Жапарова, э.ғ.м., аға оқытушы

С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан
университеті, Өскемен қ., Қазақстан

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)

e-mail: dgkrivosheev@list.ru

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫН ДАМУДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ

Экономикалық дамудың инновациялық түрін жүзеге асыратын қазіргі Қазақстанда білім берудің рөлі өте зор. Білім беру саласының ұйымдық құрылымдары қызмет көрсету арқылы қоғамның адамның кәсіби, зияткерлік, қоғамдық-саяси, коммуникативтік және өзге де құзыреттеріне қойылатын талаптарын қанағаттандырады. Қоғам дамуының қазіргі кезеңі білім беру саласындағы түбегейлі жаңа басымдықтардың қалыптасуымен сипатталады, олардың ішіндегі ең маңыздысы білім беру сапасын арттыру болып табылады.

Мақалада Алматы қаласы бойынша білім беру қызметтерін көрсететін мекемелердің жай-күйі мен даму перспективаларын анықтау мақсатында білім беру жүйесінің динамикасы мен рөлі егжей-тегжейлі талданады. Сондай-ақ, эконометрикалық талдау жүргізілген білім беру саласындағы қызметтің қаржылық-экономикалық аспектілері қаралды.

Тақырыпты зерделеу барысында біз ҚР Мемлекеттік және жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің теориялық-әдіснамалық негізін анықтауға, білім беру саласындағы жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің қаржылық-экономикалық аспектілерін бағалауға, көрсеткіштер динамикасын талдауға және Алматы қаласы мен Әуезов ауданы білім беру саласындағы жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің эконометрикалық моделін әзірлеуге тырыстық, саладағы қызметті дамыту бойынша ұсыныстар әзірленді.

Эконометрикалық талдау бойынша Алматы қаласының білім беру қызметтерін дамытудағы басты проблема Алматы қаласының мектептерінде білім беру мұғалімдерінің жетіспеушілігі, оқушылар үшін оқу орындарының жетіспеушілігі, мектептерді заманауи техникамен жеткіліксіз жарақтандыру мәселесі болды. Мәселені нақты анықтау мақсатында Алматы қаласының Әуезов ауданындағы білім беру жүйесінің жай-күйі талданды. Соңғы жылдары Әуезов ауданы бойынша білім беру қызметтерінің ақпараты жинақталды, ол бойынша статистикалық талдау, статистикалық салыстыру жүргізілді, сондай-ақ регрессивті талдау әдістері қолданылды.

Кілт сөздер: білім беру саласы, мемлекет, мемлекеттік басқару, білім беру, мемлекеттік қолдау, реттеу, мемлекеттік саясат, жергілікті өзін-өзі басқару органдары.

Ключевые слова: сфера образования, государство, государственное управление, образование, государственная поддержка, регулирование, государственная политика, органы местного самоуправления.

Keywords: education, state, public administration, education, state support, regulation, public policy, local self-government bodies.

JEL A12, G28

Кіріспе. Қоғамдық прогресте адам факторының маңызы өскен сайын білім беру қоғамдағы экономикалық, әлеуметтік және рухани қатынастардың жаңа сапасын қалыптастырудың маңызды құралына айналады [1].

ҚР Заңнамасы бойынша жергілікті өзін-өзі басқару органдарында шешілуі керек жергілікті маңызы бар мәселелердің қатарына мыналар жатады:

- ҚР субъектілерінің мемлекеттік билік органдарының өкілеттіктеріне жатқызылған білім беру процесін қаржылық қамтамасыз ету өкілеттіктерін қоспағанда, негізгі жалпы білім беру бағдарламасы бойынша жалпыға қол жетімді және ақысыз бастауыш, негізгі, орта білім беруді ұйымдастыру;

- жергілікті өзін-өзі басқару аумағында қосымша білім беруді және жалпыға қол жетімді тегін мектепке дейінгі білім беруді ұйымдастыру, сонымен қатар демалыс кезінде балалардың демалысын ұйымдастыру [2].

Алайда, тәжірибе көрсеткендей, мектепке дейінгі және мектептегі білім беру мекемелерінің қызметінде көптеген проблемалар туындайды. Олардың едәуір бөлігі қаржыландырудың жеткіліксіздігімен байланысты, нәтижесінде мектептер заманауи білім беру технологияларын алуға, оқытушылық қызметке тәжірибелі және жоғары білікті мұғалімдерді тартуға, оқушылардың үйлесімді физикалық, зияткерлік және адамгершілік дамуы үшін қажетті жағдайлар жасауға мүмкіндік бермейді [3]. Білім беру саласындағы негізгі бағыттар бойынша жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің ерекшеліктерін айқындау қажет.

Зерттеудің мақсаты жергілікті өзін-өзі басқару органдарының білім беру саласындағы өз өкілеттіктерін жүзеге асыруын зерттеу және талдау болып табылады.

Зерттеу міндеттеріне мыналар жатады:

- Алматы қаласының білім беру саласы қызметінің динамикадағы көрсеткіштерін талдау;
- эконометрикалық модельді әзірлеу.

Алынған деректерді талдау нәтижесінде білім беру саласындағы жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қызметін дамыту бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Әдебиеттік шолу. Мемлекеттік және жергілікті басқару қажеттілігі табиғи, материалдық, сондай-ақ ақпараттық ресурстарды тиімді пайдалануға, кірістерді әділ қайта бөлуге және негізгі әлеуметтік құқықтарға кепілдік беруге, қоғамдық тәртіпті сақтауға бағытталған мемлекеттік саясатты іске асыруды қамтамасыз ету қажеттілігінен туындайды.

Білім беру саласындағы жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің мәселелерін Әкімов Н., Құрманов Н., Өскеленова А., Айдарғалиева Н. [4], сондай-ақ Джошқун С., Құрманов Н., Кабдуллина Г., Бакирбекова А., Сабыржан А., Рахимбекова А., Өтегенова З. [5] сияқты қазақстандық ғалымдар зерттеді, олардың ғылыми мақалаларында жекелеген өңірлердегі мұғалімдер тапшылығы проблемалары және жас мамандарды тартуға әсер ететін факторлар. Сонымен, білім беру саласындағы зерттеулер Әкімов Н.Ж. және т. б. [4] және Джошқун С. және т. б. [5] білім беру инфрақұрылымы мен еңбек жағдайларын жақсарту қажеттігін атап көрсетеді бұл Қазақстандағы мектептерді неғұрлым тиімді басқаруға ықпал етуі мүмкін. сондай-ақ, ресейлік Канаш О, Парсяк В, Жукова О, Дыбач И, Корниенко О. [6], ғылыми зерттеулерде мемлекеттік саясаттың білім беру жүйесінің жағдайына әсері, атқарушы органдарға қатысты процедуралар, олардың іс-әрекеттерінің негіздері мен өзара байланысы, оларды рәсімдеу және бекіту әдістері қарастырылды.

Белгілі бір әлеуметтік институт шеңберіндегі білім беру қызметін талдау Пеннинг Т., Форд Дж., Бруссарда С. [7], және шетелдік автордың зерттеуі Ratna Sari Dewi, A. [8] білім беру тұжырымдамаларын, білім беру институтының жеке элементтерін және жалпы білім беру сапасы мен тиімділігін басқару арасындағы байланысты қарастырды.

Отандық ғалымдар Алина Г.Б., Лукпанова Ж. О., Оразбаева А. Г., Алибекова А. Б өздерінің ұжымдық еңбектерінде Қазақстан Республикасының тұрақты дамуы жағдайында білім беру саласын қаржыландыру жүйесін өзгерту қажеттілігін негіздейді [9]. Алайда, жалақының өсуінің оң тенденцияларына қарамастан, кейбір аймақтар әлі де мұғалімдердің жетіспеушілігімен бетпе-бет келеді, бұл зерттеулермен расталады. Еңбектерде педагогтерді ынталандыру мәселелері мен еңбек жағдайындағы өңірлік айырмашылықтар шешілмеген күйінде қалып отырғаны, сондай-ақ Қазақстан Республикасындағы білім беру дамуының серпіні мен қарқынын зерттейтін зерттеулер жеткіліксіз екені атап өтілді.

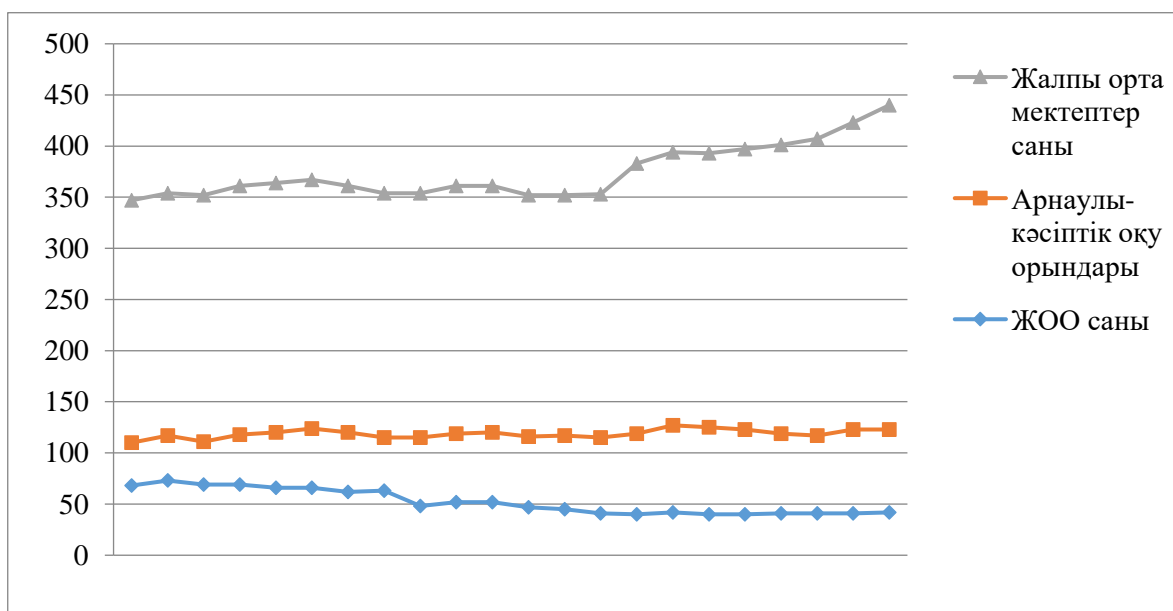
Негізгі бөлім. Зерттеу нысандары ретінде Алматы қаласының барлық негізгі және жалпы білім беретін мекемелері алынды. Зерттеу жұмысында Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының ресми деректері қолданылды. Сондай ақ Білім және Ғылым Министрлігінің Алматы қаласы бойынша 2008 және 2023 жылдар аралығындағы жинақталған деректері қолданылды [10].

Бақылау мемлекеттік басқару жүйесінің және оның ұйымдық құрылымының ағымдағы жай-күйінің қажетті деңгей мен стандартқа сәйкес келетіндігін анықтауды, сондай-ақ мемлекеттік органдардың жалпы операцияларының да, басқару органдарының нақты іс-әрекеттерінің нәтижелерін зерттеу мен талдауды және мемлекеттік басқару жүйесі шеңберінде құрылған және ұсынылған коэффициенттерді белгілеуді қамтиды [11]. Қазіргі уақытта елдің мемлекеттік

құрылымындағы тұрақты реформаларды ескере отырып, мемлекеттік реттеу функциясы басым және бірінші кезектегі болып отырғанын атап өтуге болады [12].

Білім беру жүйесін және оның элементтерін зерттеудің өзекті аспектісі «Білім беру қызметі» санатының ғылыми негіздемесі болып табылады, ол қазіргі зерттеулерде субъектілердің қажеттіліктерін қанағаттандыру тұрғысынан, сондай-ақ оның түпкілікті тұтынушысы – кәсіпорын, мемлекет тұрғысынан қарастырылады. Егер бірінші жағдайда негізгі элемент әлеуметтік функция болса, ал білім беру ұйымы «адам қызметінің мотивациялық саласын, барлық әлеуметтік өзгерістердің әлеуметтік бағытын анықтайтын» субъект ретінде әрекет етсе, одан бөлек білім беру процесінің маңызды әлеуметтік функциясын қоспағанда екінші жағдайда білім беру қызметін экономикалық категориялар тұрғысынан қарастырады.

Зерттеу жүргізу барысы Қазақстандағы мектептер мен олардың серіктестерінің жалпы білім беру қызметтерін ұсыну процесінде желілік өзара әрекеттесу модельдерін құру мәселелері аз зерттелгенін көрсетті. Авторлар зерттеу жұмысында соңғы жылдағы Алматы қаласы бойынша білім беру қызметін көрсететін оқу орындары туралы жалпы статистикасын алып, білім беру қызмет сапасының қай оқу орынында жоғарылау немесе төмендеу қарқынын анықтады (1-Сурет).

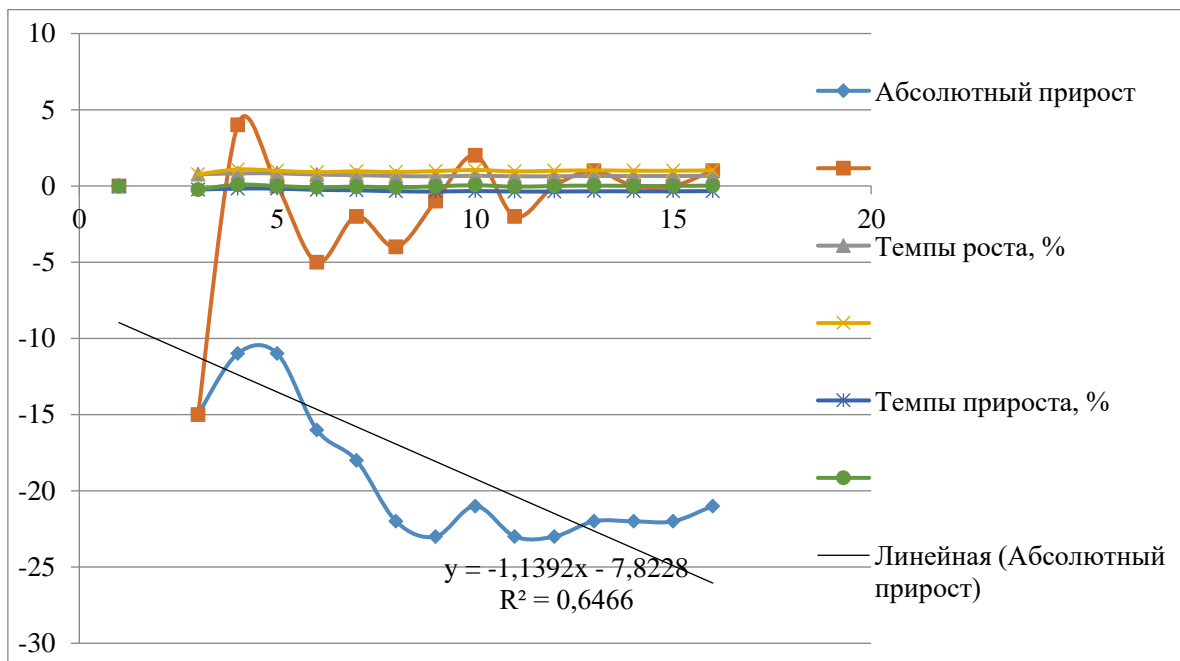

Сурет – 1. Алматы қаласы бойынша 2001-2023жж. білім беру қызметін көрсететін оқу орындары

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

Көрсетілген 1-суреттегі деректерге сәйкес Алматы қаласында 2001-2023 жж. аралығында жоғарғы оқу орындарының саны 2023 жылға қарай төмендеген. Нақтырақ айтатын болсақ 3,8%-ға азайған. Қалада адамдар саны 21 жыл ішінде керісінше өскенін ескеретін болсақ, онда ЖОО санының азаюы теріс нәтиже, яғни сапаның төмендегінін көрсетеді. Арнаулы-кәсіптік оқу орындарының саны ЖОО қарағанда екі есе көбейген. Сондай-ақ жалпы орта мектептер саны 80 мектепке, 2,5%-ға ұлғайған. Алайда орта біліммен қамтудың жалпы коэффициенті орта есеппен 2001 мен 2023 жылдар аралығында 122% құрағанын ескеретін болсақ, аталмыш мектептер саны қазіргі уақытта әлі де жетіспейтінін көрсетеді. Ал бұл өз алдына жалпы білім беру саласындағы қызметтің сапасының төмендігін аңғаруға болады.

Өз кезегінде, 1 - сурет деректерін қолдана отырып, уақыт қатарларына талдау жүргізілген болатын. Microsoft Excel мүмкіндіктерін пайдалана отырып, үлгінің абсолюттік өсу сипаттамалары анықталды, яғни, ағымдағы кезең деңгейінің базистік және цептік кезең деңгейіне қатысты қанша пайыз өсу қарқыны және ағымдағы кезең деңгейінің базалық кезең деңгейінен қанша пайызға артық немесе аз өсу қарқыны деректер график түрінде берілген.

Сурет – 2. Алматы қаласы бойынша жалпы білім беру саласындағы қызметтер көрсеткіштерінің өсу қарқыны

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

2-суретке сәйкес 2001 және 2023 жылдар аралығында Алматы қаласы бойынша жалпы білім беру саласындағы қызмет көрсететін мекемелердің орташа өсу қарқыны $-0,02854642$ құраған. Ал орташа цептік өсу қарқыны $0,97145358$ көрсетеді. 1-кестеде, жалпы білім беру саласындағы қызмет көрсететін мекемелердің есептелген тізбектік орташа абсолютті өсім қарқыны $-1,5$ -ке тең екенін байқауға болады. Яғни, бұл дегеніміз орташа өсу қарқыны 2001-2023 жылдар аралығындағы кезеңдердегі көрсеткіштің орташа мәні $0,9\%$ өзгергенін көрсетеді.

Кесте – 1

Алматы қаласы бойынша жалпы білім беру саласындағы қызметтер көрсеткіштерінің орташа көрсеткіштері

1	Орташа арифметикалық	45
2	Орташа хронологиялық	40,5
3	Орташа	45
4	Тізбектің орташа абсолютті өсім қарқыны	-1,5
5	Тізбектің орташа өсу қарқыны	0,97145358
6	Орташа өсім қарқыны	-0,02854642

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

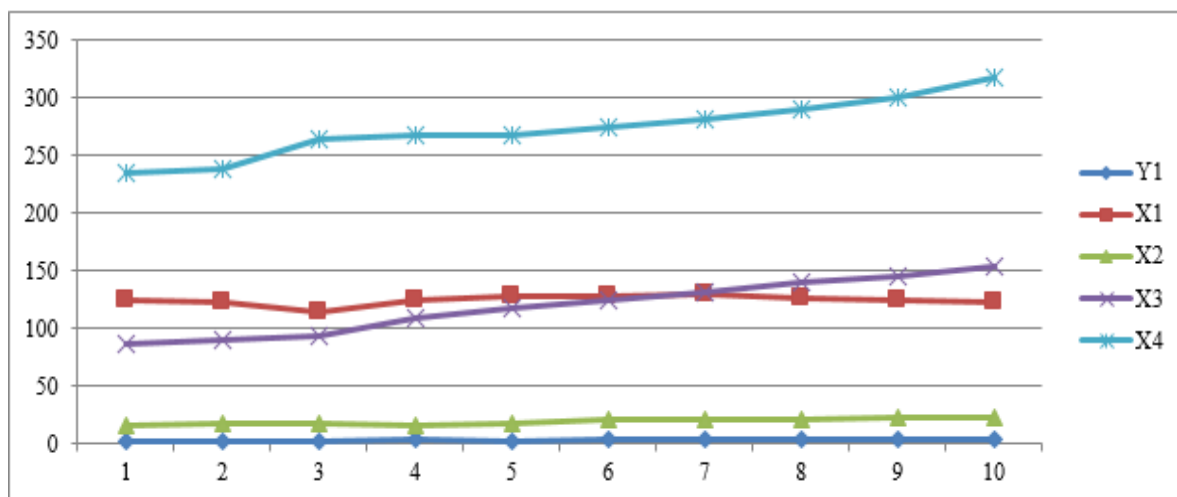
Білім беру ортасын зерттеу, ең алдымен, білім беру мекемесіне өз мақсаттарын талдауға және оларға жету үшін күш-жігерді бағалауға, демек, дамуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, білім беру ортасын зерделеу нәтижелерін ресімдеу білім алушылар мен олардың ата-аналарына білім беру мекемесі туралы, оның ішінде оны таңдау кезінде сенімді ақпарат алуға мүмкіндік береді. Уақытпен қатар жүру үшін әрбір кәсіби білім беру мекемесі өзінің даму стратегиясын таңдайды. Даму стратегиясын таңдау, ең алдымен, білім беру ұйымының сыртқы ортасы мен әлеуетіне байланысты.

Білім беру қызметінің сапасының артуына әсер ететін факторлар тізімі

Жыл	Біліммен қамтылған адамдар саны, млн	Орта біліммен қамтудың жалпы коэффициенті,%	Жалпы білім беретін мектеп педагогтерінің саны, мың адам	Жалпы білім беретін мектептердегі оқушылар саны, мың адам	Жалпы білім беретін мектептер саны,бірлік
	Y	X1	X2	X3	X4
2013	2,62	124,84	16	87	235
2014	2,65	122,16	17	89	238
2015	2,62	114,31	17	93	264
2016	2,77	124,83	16	109	267
2017	2,71	127,27	18	118	268
2018	3,08	128,60	20	125	274
2019	3,07	128,95	21	131	282
2020	3,71	125,57	21	139	290
2021	3,5	123,99	23	145	300
2022	3,51	122,11	23	153	317

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

2-кестеде Алматы қаласының білім беру статистикасы бойынша бастапқы деректерді қолдана отырып ақпаратты факторларға құрылымдық интеграциялау арқылы жалпы факторлық талдау жүргізілді. Төмендегі көрсетілген 3-сурет бойынша таңдамалы айнымалылар арасындағы 1 басты айнымалы (y) және 4 жанама айнымалы (x) алынғанын байқауға болады.

Сурет – 3. Бастапқы деректер білім бойынша статистика (Алматы қ.)

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

3-суретке сүйене отырып, белгілер арасындағы байланыстың тығыздығын бағалау мақсатында корреляциялық талдау жүргізілді.

Айтып өткендей, 5 айнымалы қолданылған болатын:

Y – Біліммен қамтылған адамдар саны, млн

X1 – Орта біліммен қамтудың жалпы коэффициенті,%

X2 – Жалпы білім беретін мектеп педагогтерінің саны, мың адам

X3 – Жалпы білім беретін мектептердегі оқушылар саны, мың адам

X4 – Жалпы білім беретін мектептер саны,бірлік

Білім беру саласындағы қызметтер бойынша сызықтық регрессия кестесі.

Біліммен қамтылған адамдар саны, млн (Y)	Орта біліммен қамтудың жалпы коэффициенті, (X1)	Жалпы білім беретін мектептер саны, (X4)	Y расчет.
2,62	124,84	235	2,504591776
2,65	122,16	238	2,505012178
2,62	114,31	264	2,742383175
2,77	124,83	267	2,943445452
2,71	127,27	268	2,994252727
3,08	128,60	274	3,09678248
3,07	128,95	282	3,211853949
3,71	125,57	290	3,270228888
3,5	123,99	300	3,383401938
3,51	122,11	317	3,588047437

* [10] дереккөзі негізінде авторлармен (автормен) құрастырылған

3 - кестедегі Y көрсеткіштері мен факторлар арасындағы қатынастың сызықтық моделін құру үшін тек екі факторды қарастыру жеткілікті, бұл білім берумен қамтылған адамдардың саны (млн) және жалпы білім беретін мектептердің саны [13]. Төменде сызықтық регрессиялық модельдің графигін көруге болады. График бойынша біз Y есептелген мәні Y мәнін өте жақсы сипаттайтынын көреміз. Осылайша, қорытынды жасауға болады салынған бірнеше сызықтық регрессия бастапқы деректерді жақсы сипаттайды және оны пайдалануға болады.

Корреляциялық талдау нәтижесінде әр айнымалының басты факторға әсерін талдау арқылы R-квадратын анықтап алған болатынбыз. R-квадраттың нәтижесі үш фактор бойынша да, 50%-дан асты. Демек алынған үш фактордың дұрыстығы және басты фактормен тікелей байланысы бар екенін білдіреді. Осылайша, динамикадағы білім беру қызметтері сапасының өзгеруін байқау білім беру қызметтерінің сапасының қай кезеңде жоғарылайтынын немесе төмендейтінін анықтауға мүмкіндік береді.

Жергілікті өзін-өзі басқару органдарының білім беру саласындағы қызметін дамыту үшін:

- білім беруді қаржыландыруды ұлғайту;
- мұғалімдерді даярлау және біліктілігін арттыру жүйесін жетілдіру;
- білім беру сапасын мониторингілеу мен бағалауды күшейту;
- жұртшылықтың қатысуы мен серіктестігін арттыру;
- инновациялар мен технологияларды қолдануға ықпал ету.

Жергілікті өзін-өзі басқару органдарына қарасты білім беру жүйесін қаржыландыру заңнамаға сәйкес жергілікті өзін-өзі басқару органдары білім беру шығындары мен білім беруді дамытудың тиісті қорлары бойынша жергілікті бюджеттерден бөлінеді. Олар білім беру жүйесін қаржыландырудың жергілікті нормативтерін әзірлейді және қабылдайды, білім беруді дамытуды ынталандыратын қосымша салықтар мен жеңілдіктер белгілейді. Олардың құзыретінде білім беру жүйесіндегі меншік қатынастарын реттеу, яғни білім беру мекемелерінің ғимараттарды, үй-жайларды және өзге де меншік объектілерін жалға алу шарттарын бақылау жатады.

Қорытынды. Соңғы жылдардағы Алматы қаласының (Әуезов ауданы) білім беру қызметтері бойынша деректерді статистикалық талдау, осы деректерді эконометрикалық модель құру арқылы салыстыру нәтижесінде біз білім беру қызметтерін дамытудың басты проблемасы қалалық, ауылдық мектептер мен өңірлер арасындағы білім беру саласындағы алшақтықты ұлғайту болуы мүмкін екенін анықтадық. Білім беру мұғалімдерінің, мектептердің жетіспеушілігі және мектептерді заманауи техникамен жабдықтаудың жеткіліксіздігі байқалады.

Ұсынымдар ретінде біз білім беру саласын дамыту бойынша мемлекеттік қолдау шараларын ұсынамыз:

- ҚР қолданыстағы заңнамасына сәйкес жүргізілген бағалау негізінде ішкі аудит (техникалық және мазмұндық) жүргізу;
- ата-аналардың да, білім алушылардың да білім беру мекемесінің ақпараттық мәдениетін көтермелеу;
- білім беру қызметтерін тұтынушылардың шағымдары мен ұсыныстарына уақтылы ден қою үшін кері байланысты жетілдіру, білім беру қызметтерін тұтынушылар үшін ақпараттық қызметтерді дамыту.

Білім беру саласы қызметінің төмен сапасы әлсіз басқарудың сенімді белгісі болып табылады. Шет елдердің тәжірибесін зерделеу нәтижесінде бір министрлік барлық аумақтарда және барлық білім беру ұйымдарында білім беруді басқара алмайтынын түсінеміз. Сондықтан білім беруді орталықтандырылған басқару принципінің орнына аумақтық басқару принципі қолданылуы керек.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы қызметін жақсарту үшін ұсынымдар ретінде біз экономика мен жергілікті жағдайлардың талаптарына сәйкес қауіпсіз және жайлы оқу ортасын қамтамасыз ету үшін білім беру саласының аумақтық басқару органдарының өкілеттіктерін арттыруды ұсынамыз.

Білім беру саласындағы барлық жауапты шешімдер әрбір аумақта қабылдануы және орындалуы тиіс. Нәтижесінде олар мемлекеттік бағдарламалардың жауапты орындаушыларына айналады, Қазақстанда білім беру саласы жақсарып қана қоймай, дамуға жаңа серпін алады, содан кейін бүкіл өркениетті әлемнен технологиялық және ғылыми ілгерілеу болады.

«Технологиялық прогрестің даму перспективаларын, экономиканың жаһандануын, жүйелік дағдарыстар қаупін, тұрақтылық пен экологиялық жауапкершілікті қамтамасыз етудің маңыздылығын ескере отырып, кадрларды даярлау жүйесі озық әрекет етуі, еңбек нарығының құрылымы мен мазмұнындағы ағымдағы қажеттіліктер мен болашақтағы өзгерістерді қанағаттандыруы тиіс» [14].

Зерттеу материалдарын білім беруді басқару органдары, білім беру ұйымдары мен мекемелері пайдалана алады, бұл ҚР құқығының басым міндеттерінің бірі болып табылады, сондай-ақ заң шығару қызметінде және жоғары кәсіптік білім беру жүйесінің инновациялық процестерін құқықтық реттеуді жетілдіру жөніндегі жұмыста пайдаланылуы мүмкін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы: 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319> (өтініш берілген күн: 16.09.2024)
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы 2019 жылғы 27 желтоқсан № 988. – URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000988>
3. Акимов Н.Ж., Курманов Н.А., Кулыбеков М.Т., Баймолдаева М.Т. Управление профессиональным развитием педагогических кадров как фактор повышения качества образования // Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли. – 2023 – №3 (52). – С. 110–117. – doi: 10.52260/2304-7216.2023.3(52).13
4. Akimov N., Kurmanov N., Uskelenova A., Aidargaliyeva N. Components of education 4.0 in open innovation competence frameworks: Systematic review // Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity. – 2023. – № 9(2). – P. 100037.
5. Joshkun S., Kurmanov N., Kabdullina G., Bakirbekova A., Sabyrzhan A., Rakhimbekova A., ... Utegenova, Z. School or home: Exploring the impact of digital infrastructure on digital literacy of school age young people in a developing economy // Journal of Infrastructure, Policy and Development. – 2024. – №8(7). – P. 4795.
6. Kanash O., Parsyak V., Zhukova O., Dybach I., Korniienko O. The impact of government policy on the state of the education system // Journal of Higher Education Theory and Practice. – 2022. – 29 June, Том 22, Выпуск 6. – С. 74-85. – doi: 10.33423/jhetp.v22i6.5230.
7. Penning T., Forde J., Broussard S. Perceptions of formal career achievements in public relations by students, professionals, and employers: Certificate, accreditation, and College of Fellows // Public Relations Review. – 2024. – V. 50. – I. 3. – P. 29-44. – doi: 10.1016/j.pubrev.2024.102458.
8. Ratna Sari Dewi A. Relationship between total quality management in education performance // International Journal of Scientific and Technology Research. – 2020. – № 7 (2). – P. 14-17.

9. Алина Г.Б., Лукпанова Ж.О., Оразбаева А.Г., Алибекова А.Б. Финансирование сферы образования в условиях устойчивого развития Республики Казахстан // Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли. – 2023 – №2 (51). – С. 38–44. – doi: 10.52260/2304-7216.2023.2(51).5
10. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы. – URL: <https://stat.gov.kz/> (өтініш берілген күн: 15.09.2024)
11. Percy M., Podger A., Vincent S. Policy and Public Administration in Theory and Practice. – 2024. – P. 160
12. Bilim. Expert: Алматының білім беру жүйесін дамыту жөніндегі жол картасы қалай іске асырылуда. – 2022. URL: <https://www.bilim.expert/post> (өтініш берілген күн: 18.09.2024)
13. Nikolaos–Komninos H. Local Government and Regional Administration. – Oxford University Press. – 2020. – P. 187–202. – URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198825104.013.12>
14. Качественное образование, доступное каждому. Проект Национального доклада к I Съезду педагогов. – Астана. – 2023. – URL: https://www.gov.kz/uploads/2023/9/27/71128e33b6ede7e4525124400ce72a7c_original.848817.pdf.

REFERENCES

1. «Bilim turaly» Қазақстан Respublikasynyn Zany [The Law of the Republic of Kazakhstan «On Education»]: 2007 zhylygy 27 shildedegi № 319. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319> (өтініш берілген күн: 16.09.2024)
2. Kazakstan Respublikasynda bilim berudi zhane gylymdy damytudyn 2020 – 2025 zhyldarga arналған мемлекеттік бағдарламасы [state program development of education and science of the Republic of Kazakhstan for 2020-2025] 2019 zhylygy 27 zheltoksan № 988. – URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000988> (өтініш берілген күн: 26.09.2024)
3. Akimov N.ZH., Kurmanov N.A., Kulybekov M.T., Bajmoldaeva M.T. Upravlenie professional'nym razvitiem pedagogicheskikh kadrov kak faktor povysheniya kachestva obrazovaniya [Management of professional development of teaching staff as a factor in improving the quality of education] // Vestnik Kazahskogo universiteta ekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli. – 2023 – №3 (52). – S. 110– 117. – doi 10.52260/2304-7216.2023.3(52).13 [In Russian].
4. Akimov N., Kurmanov N., Uskelenova A., Aidargaliyeva N. Components of education 4.0 in open innovation competence frameworks: Systematic review // Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity. – 2023. – № 9(2). – P. 100037.
5. Joshkun S., Kurmanov N., Kabdullina G., Bakirbekova A., Sabyrzhan A., Rakhimbekova A., ... Utegenova, Z. School or home: Exploring the impact of digital infrastructure on digital literacy of school age young people in a developing economy // Journal of Infrastructure, Policy and Development. – 2024. – №8(7). – P. 4795.
6. Kanash O., Parsyak V., Zhukova O., Dybach I., Korniienko O. The impact of government policy on the state of the education system // Journal of Higher Education Theory and Practice. – 2022. – 29 June, Том 22, Выпуск 6. – С. 74-85. – DOI: 10.33423/jhetp.v22i6.5230.
7. Penning T., Forde J., Broussard S. Perceptions of formal career achievements in public relations by students, professionals, and employers: Certificate, accreditation, and College of Fellows // Public Relations Review. – 2024. – V. 50. – I. 3. – P. 29-44. – DOI: 10.1016/j.pubrev.2024.102458.
8. Ratna Sari Dewi A. Relationship between total quality management in education performance // International Journal of Scientific and Technology Research. – 2020. – № 7 (2). – P. 14-17.
9. Alina G.B., Lukpanova ZH.O., Orazbaeva A.G., Alibekova A.B. Finansirovanie sfery obrazovaniya v usloviyah ustojchivogo razvitiya Respubliki Kazahstan [Financing of education in the context of sustainable development of the Republic of Kazakhstan] // Vestnik Kazahskogo universiteta ekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli. – 2023 – №2 (51). – S. 38–44. –doi: 10.52260/2304-7216.2023.2(51).5 [In Russian].
10. Qazaqstan Respublikasy Strategiialyq josparlau және reformalar agenttiği Ұлттық статистика бюросы (2023). [Bureau of national statistics of the agency of the Republic of Kazakhstan for Strategic Planning and reforms]. URL: <https://stat.gov.kz/> (өтініш берілген күн: 15.09.2024) [In Kazakh].
11. Percy M., Podger A., Vincent S. Policy and Public Administration in Theory and Practice. – 2024. – P. 160

12. Bilim. Expert: Almatynyn bilim beru jüiesın damyту jönindegi jol kartasy qalai iske asyryluda [How is the roadmap for the development of the education system of Almaty implemented]. – URL: <https://www.bilim.expert/post> (ötiniş berilgen күn: 18.09.2024) [In Kazakh].

13. Nikolaos–Komninos H. Local Government and Regional Administration. – Oxford University Press. – 2020. – P. 187–202. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198825104.013.12>

14. Kachestvennoe obrazovanie, dostupnoe kazhdomu [High-quality education, accessible to everyone]. Proekt Nacional'nogo doklada k I S"ezdu pedagogov. – Astana. – 2023. – URL: https://www.gov.kz/uploads/2023/9/27/71128e33b6ede7e4525124400ce72a7c_original.848817.pdf. [In Russian].

Сактаева А.А., Апышева А.А., Ордабаева М.А., Жапарова А.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Аннотация

Роль образования в современном Казахстане, осуществляющем инновационное экономическое развитие, огромна. Организационные структуры сферы образования удовлетворяют требованиям общества к профессиональным, интеллектуальным, общественно-политическим, коммуникативным и иным компетенциям человека посредством оказания услуг. Современный этап развития общества характеризуется формированием принципиально новых приоритетов в сфере образования, важнейшим из которых является повышение качества образования.

В статье подробно проанализирована динамика и роль системы образования в целях определения состояния и перспектив развития учреждений, оказывающих образовательные услуги по городу Алматы. Также были рассмотрены финансово-экономические аспекты деятельности в сфере образования, по которым был проведен эконометрический анализ.

В ходе изучения темы, мы попытались определить теоретико-методологическую основу деятельности органов государственного и местного самоуправления РК, оценить финансово-экономические аспекты деятельности органов местного самоуправления в сфере образования, проанализировать динамику показателей и разработать эконометрическую модель деятельности органов местного самоуправления в сфере образования г. Алматы и Ауэзовского района, разработаны предложения по развитию деятельности в сфере.

По эконометрическому анализу, главной проблемой в развитии образовательных услуг города Алматы стала проблема нехватки учителей образования в школах города Алматы, нехватки учебных заведений для учащихся, недостаточного оснащения школ современной техникой. В целях четкого определения проблемы было проанализировано состояние системы образования в Ауэзовском районе города Алматы. Обобщена информация образовательных услуг по Ауэзовскому району за последние годы, по ней проведен статистический анализ, статистическое сравнение, также применены методы регрессивного анализа.

Saktayeva A., Apysheva A., Ordabaeva M., Zhaparova A.

STATE SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATION SECTOR OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Annotation

The role of education in modern Kazakhstan, which carries out an innovative type of economic development, is huge. The organizational structures of the field of education meet the requirements of society for professional, intellectual, socio-political, communicative and other human competencies through the provision of services. The current stage of society's development is characterized by the formation of fundamentally new priorities in the field of education, the most important of which is to improve the quality of education.

The article analyzes in detail the dynamics and role of the education system in order to determine the state and prospects of development of institutions providing educational services in the city of Almaty. The financial and economic aspects of activities in the field of education were also considered, for which an econometric analysis was carried out.

During the study of the topic, we tried to determine the theoretical and methodological basis of the activities of state and local governments of the Republic of Kazakhstan, assess the financial and economic aspects of the activities of local governments in the field of education, analyze the dynamics of indicators and develop an econometric model of the activities of local governments in the field of education in Almaty and Auezovsky district, developed proposals for the development of activities in the field of.

According to econometric analysis, the main problem in the development of educational services in Almaty has become the problem of a shortage of teachers of education in schools in Almaty, a shortage of educational institutions for students, insufficient equipment of schools with modern technology. In order to clearly identify the problem, the state of the education system in the Auezovsky district of Almaty was analyzed. The information of educational services in the Auezovsky district in recent years has been summarized, statistical analysis and statistical comparison have been carried out on it, and methods of regression analysis have also been applied.

